

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 16. Paraquariæ descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

tumultuosè conspirantibus vinculis oneratus, in Hispaniam cum præcipuis accusatoribus navigare coactus est. Sed lite ab Cæsare cognitâ, non tantùm absolutus, verùm insuper duorum aureorum millibus annuatim donatus, in senatu Hispanensi integrâ famâ consenuit. Accusatorum fors longè acerbior fuit, qui à Carolo Quinto causam in vinculis dicere iussi, ante pronunciatam sententiam infœliciter periere; uno eorum metu derepentè extincto, & altero in amentiam acto, Supremo Judice Cæsaris iudicium prævertente.

Alvarus Nunez absolutus.

Accusatores divites castigantur.

CAPUT XV.
De Paraquariæ urbium fundatoribus

Parricidii poena.

RETENTO in Hispaniâ Alvaro Nunez, Carolus Quintus Cæsar Joannem Sanabriam Paraquariæ Prætorem creat, quo antequam navigaret morte sublato, ejus filius cum quadringentorum Hispanorum subsidio, eadem dignitate potitus, in provinciam proficisci jubetur: quo etiam in Hispaniâ variis negotiis implicito, tandem Cæsaris beneficio iterùm Dominico Iralæ perfectura Paraquariensis asseritur. Iralâ in exploratione terrarum absente, Franciscus Mendoça, ambitæ præter ordinem præfecturæ reus, capite jam minuendus, in ferali schemate palam confessus est, sacerdotem domesticum, & uxorem suam, ob leves suspiciones olim abs se in Hispaniâ fuisse mactatos, eodem plane mense & die quo ipse plectebatur. Quo dicto Divinam vindictam veneratus, docuit soli versione, & mutatione terrarum, irritati Numinis iram præverti non posse. Iralæ successere Franciscus Vergara & Joannes Ortisus Sarate, qui annò sesquimillesimo septuagesimo-seculo quingentos Hispanos in Paraquariam invexit, quorum Prætorum præsertim auspiciis, factâ jam lobe, Paraquaria provincia multis coloniis occupata est. Earum ego situm quantum ad instituti mei rationes pertinuerit, non servato foundationum ordine, breviter delineabo.

CAPUT XVI.
Paraquariæ descriptio.

PARAQUARIA provincia ab Paraquario nomen mutuata, antequam in duas præfecturas scinderetur, sepositâ Tucumaniâ, id totum terrarum complectebatur, quod Brasiliam inter & Peruviam interjacens ultra fluminis Argentei ostium, mare Atlanticum immensâ propè vastitate excurrit. Magnitudinem ex eo conjicies, quod Paraquarius & Parana, antequam suas aquas misceant, trecentis fermè uterque leucis, innumeris aucti fluminibus, per vastas utrimque regiones æquali majestate ac famâ spatiantur: at ubi ducentis ab mari leucis se junxerint, fluvium Argenteum conficiant, qui per octoginta leucarum ostium intrat in Oceanum. Quinquaginta ab tanto ostio leucis urbs Boni-aëris ibi condita est, ubi arcem ejusdem nominis à Petro Mendoça fundatam demonstravimus. Octogesimo fermè inde lapide, non procul ab eodem littore, urbs Sanctæ Fidei posita, ultrò citròque navigantibus multa adfert commoda. Pari iterum percurso intervallo, Hispanorum urbicula (Corrientes vocant) in concessu Paranae & Paraquarii visitur, tantorum fluviorum majestate longè impar. Inde adverso Parana centum & amplius leucas nitentibus, superato immenso præcipitio, Guairania Brasiliæ obversa regio occurrit, duabus Hispanorum urbiculis, quas Villaricam & Guairam nominabant, olim conspicua. Ad superiorem verò Paraquarii partem Xeresium & altera Villaricâ, modica Hispanorum oppida, eo sine constructa sunt, ut Paraquaria per eam partem interioribus populis committeretur. Denique urbs Conceptionis ad fluminis Rubri Paranae influentis paludes, retundendæ ferocissimarum nationum audaciæ diu utilis fuit. His urbibus suberant magno numero Barbarorum nationes, qui affinitatis titulo primum Hispanis liberè servientes, postmodum quasi jure ad continua coactaque servitia adaçti, brevi ad paucitatem æquali Hispanorum ac Indorum incommodo redacti sunt. Cæterùm de Assumptionis Paraquariæ metropoli, & recensitarum urbium colonis, sic existimatum velim, eos esse stirpium generosissimarum semina, & adhuc ostentare præcipua Hispanicæ nobilitatis stemmata, nullamque forsân in Americâ provinciam majori nobilium numero fuisse fundatam. Sed tantam nobilitatem magnâ ex parte deformavit conditio loci, nullas opes conservandæ Majorum dignitati subministrantis. Satis constat nullam novi orbis regionem spes Europæorum potentiùs elusisse. Nam Paraquaria aurum, gemmas

Urbs Boni-aëris.

Urbs Sanctæ Fidei.

Corrientes.

Guaira & Villarica urbes.

Xeresium & altera Villarica, urbes.

Urbs Conceptionis.

Paraquaria coloniarum nobilitas.

Paraquaria pauperitas.

& argen-

& argentum penitus ignorat; ne ferrum quidem, quo tellus abundat, indigenæ eruant: & hæcenus Hispani (si Boni-aëris & sanctæ Fidei cives ob Peruviaz commercium excipias) formas pecuniarum vix agnoscunt: permutatione rerum antiquæ simplicitatis æmuli adhuc utentes. Raris in locis vinum exprimunt, aut triticum ferunt; panem comedere, aut vinum bibere, vix ipsi primores solent. Ex tritico Turcico potum cibumque conficiunt. Reliquas delicias piscatione venationeque & ex sylvis quærunt. Quamquam jam ubique multiplicatis boum armentis non parçè se sustentant. Inter præcipuas divitias diu faccarum & gossipium modico proventu habuere, donec arborum quarundam in locis viginosis sponte nascentium frondes, quas vulgo herbam Paraquariensem vocant, in pretio esse cœpere. Has frondes igne tostas & in pulverem redactas utriusque sexus tum Hispani tum Indi aquâ tepidâ immixtas sæpius in die hauriunt, haustasque cum reliquis cibis evomentes orexim sibi ævi sentiunt. Multa narrant de hujus pulveris aut herbæ virtute: nam si insomniis laboras, somnum conciliare; si somni gravèdine premeris, somnum expellere; si esuris, famem sedare; si indigestos cibos in stomacho caularis, famem excitare: & lassas vires reficere, tristitiamque necnon varios morbos expellere, dicitur. Huic qui se assuefaciunt non facile ab vitioso usu extricantur, affimantes si deficiant vires, etiam sibi deficere, & vitam diu protelare non posse: & aded grave servitium hæc levis esca parit, ut cum eâ ceterè non possint, tantum non se venditis emant. Prudentes viri, quamvis moderatus usus vires reficiat, & alias utilitates adferat, eâ sibi ferè perpetuo interdicit: quæ si intemperanter sumitur, ebrietatem, macilentiam, & morbos non secus ac immoderatum vinum gignit. Vitium tamen hoc non tantum Paraquariam, sed Tucumaniam, Chilensè regnum, & Peruviam, Europæ ipsi jam imminens, ita pervasit, ut inter Americæ res pretiosas Paraquariensis herba computetur. Igitur Hispanis initio in Paraquaria cuique sua gossipina vestis & vinum ex melle fictitium fatis placebat; sed postmodum crescente hujus herbæ pretio per commercia, habendi libido & luxus etiam crevere, ad quem fovendum Barbari in conficiendo hoc pulvere magis quam antea vexari cœpere. Vexationem excepit iterata Indorum diminutio, & inde nata iterum Hispanorum paupertas: ut scias quibus artibus acquiruntur opes, iidem etiam sæpè deperdi. Hæc de Paraquariæ & fluminis Argentei coloniarum initiis pro instituto fatis.

CHILENUM verò regnum continuato littore Peruviaz conterminum, inter mare Pacificum montesque perpetuo ei paralellos, à vigesimo-octavo usque ad quadragesimum quartum circiter altitudinis Australis gradum, exiguâ triginta leucarum, & subinde minori latitudine interjacet. In hoc regnum primus, quod sciam, Didacus Almagrus cum quadringentis Hispanis, & Ingæ Regis obruncati filio ingentem Indorum turbam secum trahente, majori spe quam successu, anno millesimo quingentesimo trigesimo-sexto penetravit. Sed vix exploratâ Coquimbensi valle, in Peruviam, ad quam ex parte regendam Caroli Quinti Cæsaris litteras accerseretur, re infectâ rediit. Non diu post Petrus Valdivia cum aliquot Hispanorum cohortibus vi irumpens, totum quantum est Chilenum regnum in potestatem Regum Catholicorum receptum coloniis occupavit. Regni metropolim Divi Jacobi nomine insignitam, viginti quinque à mari leucis, trigesimo-quarto latitudinis Australis gradu, ad normam Europæarum civitatum solidis ædificiis postea ornatam construxit. Urbem Imperialem ibi posuit, ubi polus antarcticus triginta fermè & octo gradibus supra horizontem elevatur. De quâ urbe narrat Lipsius ab hac causa Imperialem nominatam, quoniam in plerisque domibus & portis repererint Hispani aquilas bicipites formatas, ut hodie videmus in Romani Imperii signis. Unde conficit externis populis hunc novum orbem præteritis temporibus forsân fuisse notum. Sed mea opinione levis conjectura est: nam cum Imperiale oppidum fundatum est, ab aliquot jam retro annis Caroli Quinti Imperiales Aquilæ per Americam circumferebantur, quas Chileni, cum Peruviaz populis commercium exercentes, noscere potuerunt: gradu verò quadragesimo Valdiviam sibi

Herba Paraquariensis.

CAPUT XVII.
De Chileni Regni uribus & eorum fundatoribus.

Urbs Sancti Jacobi.

Urbs Imperialis.

Urbs Valdivia.